

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ

©2019 МУЗИЧКА О. М., ЖУРИБІДА Н. Р., ГАЛЬКО Є. О.

УДК 336.02:336.71(477)

JEL: G21

Музичка О. М., Журибіда Н. Р., Галько Є. О. Методичні підходи до оцінювання рівня фінансової безпеки банків

Мета статті полягає в узагальненні існуючих теоретичних і методичних підходів до оцінювання рівня фінансової безпеки банків й розробці пропозицій щодо їх удосконалення. З урахуванням огляду існуючого наукового доробку запропоновано принципи оцінювання рівня фінансової безпеки банків. Обґрунтовано необхідність використання індикаторного підходу до оцінювання фінансової безпеки банків та визначено її рівень. На основі обчислення інтегрального індикатора фінансової безпеки банківського сектора України виокремлено позитивні тенденції щодо підвищення рівня фінансової безпеки банків України. Відзначено, що інструментарій оцінювання повинен максимально враховувати реалії функціонування фінансових установ, бути доступним для використання й базуватися на такому наборі показників, які мають чіткий кількісний вимір та оприлюднені на веб-сторінках спеціалізованих інституцій для аналізу не лише внутрішніми, але й зовнішніми користувачами. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є розробка інструментарію прийняття управлінських рішень та формування дієвої стратегії запобігання ризикам, загрозам і небезпекам. Оскільки деструктивні явища й загрози здебільшого мають ймовірнісний і випадковий характер, то перспективним напрямом подальших досліджень є моделювання типів стратегій фінансової безпеки банків залежно від тривалості, ступеня, масштабів і глибини впливу деструктивів на діяльність банків.

Ключові слова: фінансова безпека банків, ризики, загрози, небезпеки, індикаторний підхід.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-3-322-327>

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Формул:** 1. **Бібл.:** 10.

Музичка Олександра Миронівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансово-економічної безпеки та банківського бізнесу, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна) **E-mail:** olexmu@gmail.com

Журибіда Наталія Романівна – аспірантка, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна) **E-mail:** kisska_lviv@ukr.net

Галько Євгенія Олександрівна – магістрант, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна)

УДК 336.02:336.71(477)

JEL: G21

Музичка А. М., Журибіда Н. Р., Галько Е. А. Методические подходы к оценке уровня финансовой безопасности банков

Цель статьи состоит в обобщении существующих теоретических и методических подходов к оценке уровня финансовой безопасности банков и разработке предложений по их усовершенствованию. С учетом обзора существующего научного наследия предложены принципы оценки уровня финансовой безопасности банков. Обоснована необходимость использования индикаторного подхода к оценке финансовой безопасности банков и определен её уровень. На основе вычисления интегрального индикатора финансовой безопасности банковского сектора Украины отмечены положительные тенденции по повышению уровня финансовой безопасности банков Украины. Отмечено, что инструментальный оценки должен максимально учитывать реалии функционирования финансовых учреждений, быть доступным для использования и базироваться на таком наборе показателей, которые имеют четкое количественное измерение и представлены на веб-страницах специализированных институтов для анализа не только внутренними, но и внешними пользователями. Перспективами дальнейших исследований в данном направлении являются разработка инструментария принятия управленческих решений и формирования действенной стратегии предотвращения рисков, угроз и опасностей. Поскольку деструктивные явления и угрозы в основном имеют вероятностный и случайный характер, то перспективным направлением дальнейших исследований является моделирование типов стратегий финансовой безопасности банков в зависимости от продолжительности, степени, масштабов и глубины воздействия деструктивов на деятельность банков.

Ключевые слова: финансовая безопасность банков, риски, угрозы, опасности, индикаторный подход.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Формул:** 1. **Библ.:** 10.

Музичка Олександра Миронівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансово-економічної безпеки та банківського бізнесу, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна) **E-mail:** olexmu@gmail.com

Журибіда Наталія Романівна – аспірантка, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна) **E-mail:** kisska_lviv@ukr.net

Галько Євгенія Олександрівна – магістрант, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна)

UDC 336.02:336.71(477)

JEL: G21

Muzychka O. M., Zhuribida N. R., Galko E. O. The Methodical Approaches to Evaluation of the Level of Financial Security of Banks

The article is aimed at generalizing the existing theoretical and methodological approaches to evaluation of the level of financial security of banks and developing proposals for their improvement. Taking into attention the review of the existing scientific heritage, the principles of the financial security evaluation of banks are proposed. The necessity of using the indicator approach to evaluation of the financial security of banks is substantiated and its level is defined. On the basis of calculation of the integral indicator of financial security of the banking sector of Ukraine, some positive tendencies on increase of the financial security level of banks of Ukraine are indicated. It is specified that the evaluation instrumentarium should maximum take into view the realities of functioning of financial institutions, be available for use and be based on a set of indicators that have a clear quantitative dimension and are provided on the Web pages of specialized institutions for analysis not only by the internal, but the external users as well. Prospects for further research in this direction are development of an instrumentarium as to managerial decision-making and formation of an effective strategy to prevent risks, threats, and hazards. Since destructive phenomena and threats are mostly probabilistic and accidental, the prospective direction of further research is modeling the types of financial security strategies of banks depending on the duration, degree, extent and depth of impact of the destructives towards the banks' activities.

Keywords: financial security of banks, risks, threats, hazards, indicator approach.

Fig.: 1. **Tabl.:** 1. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 10.

Muzychka Olexandra M. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic and Financial Security and Banking Business, Lviv University of Trade and Economics (10 Tuhan-Baranovskoho Str., Lviv, 79005, Ukraine) **E-mail:** olexmu@gmail.com

Zhuribida Natalia R. – Postgraduate Student, Lviv University of Trade and Economics (10 Tuhan-Baranovskoho Str., Lviv, 79005, Ukraine) **E-mail:** kisska_lviv@ukr.net

Galko Eugenia O. – Graduate Student, Lviv University of Trade and Economics (10 Tuhan-Baranovskoho Str., Lviv, 79005, Ukraine)

Гарантування фінансової безпеки банків залишається важливою проблемою сучасності, оскільки вони, виступаючи «кровоносною системою» країни формують так званий «інститут довіри» для усіх суб'єктів економічних відносин. Негативні явища та процеси, які супроводжували діяльність банківської системи України впродовж 2014–2015 рр. і тривають дотепер, зокрема різке скорочення кількості установ, різкі диспропорції у структурі їх капіталу, значний за обсягом портфель проблемних кредитів, збитковість діяльності, актуалізували проблему оцінювання рівня фінансової безпеки банків та визначення їх реальної спроможності протистояти існуючим і потенційним деструктивам. За таких умов одним із основних завдань, які постають перед вітчизняною наукою та практикою, є пошук і розробка таких методичних підходів, які б забезпечували повне та достовірне оцінювання рівня фінансової безпеки банків і сприяли в подальшому прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Проблемним аспектам організації та управління фінансовою безпекою банків присвячені наукові праці таких вітчизняних і закордонних учених, як: Гайдук В. І., Вороков А. А., Гайдук Н. В. [1], Єрмошенко М. М. [2], Жовтанецька Я. В. [3], Лісняк А. Є. [4], Сухоруков А. І., Харазашвілі Ю. М. [7; 8], Алінська А. [9], Кіл К., Баранескі Б. [10], а також фахівців Національного банку України [6], Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [5] та інших. Поряд з тим, наявність кризових явищ у банківській сфері та циклічність їх коливань зумовили необхідність поглибленого обґрунтування управлінських та організаційних аспектів фінансової безпеки банків та розробки адекватних підходів до її оцінювання, які були б найбільш прийнятними в сучасних економічних умовах.

Метою статті є узагальнення існуючих теоретичних і методичних підходів до оцінювання рівня фінансової безпеки банків й розробка пропозицій щодо їх удосконалення.

У сучасній науковій літературі відсутні єдині підходи як до визначення суті та видів фінансової безпеки банків, так і до її кількісного оцінювання й вимірювання рівня. На нашу думку, найбільш повним і прийнятним з аналітичної точки зору є підхід, згідно з яким фінансова безпека розглядається як стан, що характеризується захищеністю його фінансових інтересів, достатнім обсягом і зваженим використанням ресурсів, наявністю стійкої динаміки зростання в поточному та перспективному періодах, що досягається шляхом розроблення та реалізації раціональної фінансової стратегії, гнучкістю у прийнятті фінансових рішень, вчасним реагуванням на небезпеки і загрози зовнішнього й внутрішнього характеру та ефективним управлінням ризиками банків [3]. Таке визначення акцентує на фінансовій безпеці як певному стані системи та формує методичну основу для розробки показників її оцінювання у вигляді

логічно структурної схеми «забезпеченість – рівновага – сталий розвиток – ризикозахищеність».

Відзначаючи фінансову безпеку банків як стан системи, погоджуємось із твердженням А. Алінської щодо її нестабільного характеру, тобто волатильності, що, однак, не обов'язково призводить до втрати довіри зацікавлених сторін до всієї системи [9]. Отже, рівень безпеки може зазнавати в динаміці певних коливань, однак якщо вони незначні, то суттєвого впливу на розвиток банківської системи не спричиняють. Враховуючи значну схильність банків як фінансових посередників до впливу різноманітних зовнішніх та внутрішніх деструктивів, виникає потреба в їх систематичному оцінюванні на основі системи показників, які в подальшому трансформуються в інтегральний індикатор.

Проведений огляд наукової та нормативної літератури щодо питань оцінювання рівня фінансової безпеки банківської системи дозволяє констатувати, що побудова інтегрального показника передбачає такі етапи: формування множини індикаторів, визначення їх характеристичних (оптимальних, порогових і граничних) значень, нормалізація, визначення вагових коефіцієнтів; розрахунок інтегрального індексу.

Методика розрахунку рівня економічної безпеки, запропонована Міністерством економічного розвитку та торгівлі, була розроблена з метою використання її органами виконавчої влади, науковими інститутами та іншими установами при визначенні рівня складових економічної безпеки для прийняття управлінських рішень щодо аналізу, відвернення та нейтралізації реальних і потенційних загроз національним інтересам у відповідній сфері [5]. У зазначеній методиці передбачено низку індикаторів стану банківської безпеки України: простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів банків України; співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті; частку іноземного банківського капіталу в загальному обсязі банківського капіталу; співвідношення довгострокових кредитів та депозитів; рентабельності активів; ліквідності активів та короткострокових зобов'язань та інші.

Існуючі методологічні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки та її складових включають визначення критерію фінансової безпеки, вибір показників (індикаторів), визначення їх порогових значень, моніторинг цих показників, зіставлення їх фактичних значень із пороговими, визначення ступеня фінансової безпеки, аналіз отриманих результатів, прогнозування найважливіших груп показників (індикаторів). Граничні значення індикаторів А. Сухоруков називає «пороговими», а відхилення фактичного значення індикатора від порогового свідчить про необхідність попередження або усунення причин цих відхилень [7]. Порогові значення індикаторів встановлюють залежно від особливостей досліджуваного процесу.

М. Єрмошенко вважає сукупність індикаторів стану фінансово-кредитної сфери основною вхідною інформацією, на якій базується весь процес стратегічного планування фінансової безпеки [2].

А. Сухоруков, Ю. Харазашвілі як альтернативний шлях оцінювання рівня фінансової безпеки пропонують визначення критерію фінансової безпеки, аналіз отриманих результатів, вибір показників (індикаторів) визначення порогових значень, моніторинг показників зіставлення фактичних значень показників з пороговими, визначення ступеня фінансової безпеки, прогнозування найважливіших груп показників (індикаторів) [8].

А. Лісняк на основі проведеного аналізу існуючих підходів до оцінювання фінансової безпеки банку виокремлює такі методики в наявних моделях оцінювання фінансової безпеки:

- ✦ порівняння показників банку з установленими економічними нормативами;
- ✦ порівняння показників банку з екстремальними та/або середніми значеннями у вибірці, групі, системі, у тому числі з визначенням так званих «сірих зон»;
- ✦ визначення градації/рівня/динаміки фінансової безпеки банку на основі означеного інтегрального показника і шкали його зміни;
- ✦ визначення типології (належності до певної групи банків із подібним станом фінансової безпеки на основі таксономічного або дискримінантного аналізу);
- ✦ кореляційно-регресійні методи визначення та оцінки детермінант фінансової безпеки;
- ✦ статистичні методи оцінювання ризиків фінансової безпеки банку [4, с. 66].

На думку польських учених К. Кіл та Б. Баранескі, важливим інструментом вимірювання безпеки банків є Z-індекс, який вказує на ймовірність банкрутства, яка може бути спричинена відсутністю як сталих позитивних фінансових результатів, так і можливостей покриття ризиків власним капіталом [10]. Даний індекс відображає кількість стандартних відхилень нижче середнього та вказує на мінімальне падіння рівня прибутку, яке може призвести до банкрутства. Залежність між значенням Z-індексу і безпекою є прямо пропорційною та означає, що його швидке зниження спричиняє різке погіршення рівня безпеки банку. Z-індекс визначається такою залежністю:

$$Z = \frac{ROA + CAR}{\sigma ROA}, \quad (1)$$

де CAR – співвідношення власного капіталу до суми балансу; ROA – прибутковість активів; σROA – стандартне відхилення.

Значення Z-індексу залежить від розміру капітальної бази, або співвідношення власного капіталу до суми балансу, прибутковості активів та її волативності [10].

Російські учені В. Гайдук, А. Вороков, Н. Гайдук вважають, що система індикаторів фінансової безпеки комерційних банків повинна містити показники та їх порогові значення, здатні виявити настання зовнішніх і внутрішніх загроз та виокремлюють 19 індикаторів, 9 з яких дозволяють ідентифікувати зовнішні загрози, а 10 – внутрішні. На макрорівні показниками фінансової безпеки від зовнішніх загроз, які характеризують економічну ситуацію і державну політику у фінансово-банківській сфері, на думку науковців, можуть виступати: внутрішній і зовнішній борг; обсяг ВВП на душу населення; обсяг інвестицій; частка обробної промисловості у промисловому виробництві; дефіцит бюджету; обсяг грошової маси. До індикаторів фінансової безпеки від внутрішніх загроз, автори відносять такі: достатність капіталу; якість активів; покриття резервами; критична ліквідність; спеціальний фондовий ризик; валютний ризик; неоплачені банком рахунки; трансформація; рентальність активів [1].

Загалом, проаналізувавши існуючі методики, можна виокремити основні принципи оцінювання рівня фінансової безпеки банків:

- ✦ адекватності показників оцінювання вихідним параметрів процесів та їх об'єктивності;
- ✦ комплексності, тобто всебічного врахування внутрішніх і зовнішніх факторів, що викликають певну небезпеку чи загрозу;
- ✦ виділення головних елементів наявних або потенційних небезпек і загроз;
- ✦ логічної послідовності заходів та процедур;
- ✦ превентивності, тобто можливості передбачення реальних чи потенційних небезпек і загроз та вжиття необхідних запобіжних, профілактичних або коригувальних заходів.

Отже, оцінювання рівня фінансової безпеки банків повинно здійснюватися з використанням індикаторного підходу. Індикатори дозволяють відобразити процес або стан об'єкта спостережень, його якісні та кількісні характеристики. Щодо обґрунтування вибору індикаторів, то необхідно зазначити, що кожен показник має бути економічною величиною, яка має чіткі межі коливань. Потрібно виокремити індикатори міжнародного рівня та національні, індикатори відстеження та впливу.

Індикатори фінансової безпеки відображають специфіку певного рівня управління (громадян, домогосподарств, підприємств, організацій, галузі господарського комплексу, регіонів, банківської системи, фондового ринку, держави) або таких її складових, як безпека грошового обігу, інфляційна, валютна, бюджетна, торгова й інвестиційна безпека.

Індикатори міжнародного рівня використовуються здебільшого міжнародними організаціями для зіставлень і аналізів показників країн світу. Національні індикатори застосовують для вивчення тен-

денцій у розвитку фінансово-кредитної сфери країни, виявлення її переваг і недоліків, можливостей і ризиків. Програмні індикатори (відстеження) мають допомагати прослідкувати хід реалізації заходів монетарної, валютної, фіскальної, бюджетної, інвестиційної, боргової політики. Індикатори впливу передбачають кількісну та якісну характеристику змін, що відбуватимуться від виконання політичних намірів.

Окрім того, оцінка фінансової безпеки на національному рівні нині здійснюється відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Відповідно до них виділяють шість блоків індикаторів для оцінки різних структурних складових фінансової безпеки держави. Так, безпека небанківського фінансового ринку та бюджетна безпека визначаються за допомогою чотирьох показників, стан боргової безпеки оцінюється на основі п'яти співвідношень, рівень валютної та грошово-кредитної безпеки діагностується шістьма індикаторами, а для оцінки банківської безпеки використовується сім показників [5]. Отже, представимо розрахунок рівня фінансової безпеки банків на основі підходу, наведеного в методичних рекомендаціях. Вихідні дані для розрахунку відповідних індикаторів наведено в *табл. 1*.

На основі наведеної інформації можна констатувати, що в банківській системі України набула критичного значення загроза простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам України, яка сягнула 54,54% у 2017 р., була найбільшою за останні 5 років та дещо знизилася до значення 52,85% у 2018 р., що демонструє дестимулюючий вплив на фінансову безпеку банків. Зокрема, згідно з даними НБУ, на 01.01.2019 р. найбільша частка проблемних кредитів належала банкам з державною часткою – 67,91%, серед яких 83,35% проблемного кредитного портфеля припадало на АТ КБ «Приватбанк» [6].

За нашими розрахунками, впродовж 2014–2018 рр. спостерігалася зниження фактичного значення показника – індикатора співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті, що становило 152,6% у 2014 р. і 117% у 2018 р. Діапазон значень даного індикатора знаходився в рамках незадовільного – менше 140, небезпечного – менше 160 та критичного – менше 180.

Про рівень фінансової безпеки свідчить і частка іноземного капіталу в банківській системі України, найвище значення якого було у 2016 р. – 52,1%, що перевищувало порогове значення індикатора фінансової безпеки банків (не більше 30%). Однак у 2018 р. даний показник перебував у допустимих для фінансової безпеки банків межах – між задовільним та оптимальним рівнями, становив 28,2% і був найнижчим впродовж аналізованого періоду.

Співвідношення довгострокових (понад 1 рік) кредитів та депозитів як індикатор фінансової безпеки банків коливалося від 2,1 разу у 2014 р. до 2,7 разу у 2018 р. і знаходилося в діапазоні між критичним та небезпечним рівнями, що вказує на загрозу дефіциту так званих «довгих ресурсів» для задоволення існуючих потреб суб'єктів економічних відносин у кредитах.

Позитивною з точки зору фінансової безпеки є динаміка рівня рентабельності активів лише у 2018 р., додатне значення якого склало 1,65% і перебувало в діапазоні між оптимальним і задовільним рівнями, тобто прибуткова діяльність банків у 2018 р. у розмірі 21726 млн грн дозволила досягти позитивного значення прибутковості активів.

Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань перебувало в аналізованому періоді в діапазоні від 0,87 до 0,94, тобто характеризувалося наближенням до оптимального рівня.

Частка активів п'яти найбільших банків у сукупних активах банківської системи сягнула критичного з точки фінансової безпеки значення (60,5%), що вказує на значний рівень концентрації банківської системи в основному за рахунок державної форми власності установ.

На основі нормалізованої оцінки і вагових значень основних індикаторів безпеки нами обчислено інтегральний індикатор фінансової безпеки банків України за 2014–2018 рр., динаміку якого наведено на *рис. 1*.

Інтегральний індикатор фінансової безпеки банківського сектора України, за нашими розрахунками, свідчить про підвищення рівня фінансової безпеки банків України. Так, якщо у 2014 р. стан фінансової безпеки відповідав значенню 0,4229 і характеризувався як небезпечний, то у 2018 р. його значення склало 0,5107, або 51,07%, і визначалося як незадовільний. Проведені розрахунки підтверджують наявність існуючих проблем, загроз і небезпек у банківській системі України, хоча необхідно відзначити позитивні тенденції 2018 р. Отже, інтегральний індикатор фінансової безпеки банківської системи України коливався за даний період в межах небезпечного – 42,29% (2014 р.) до критичного (2015–2016 рр.) – 31,50% та 33,14% небезпечного (2017 р.) – 40,52% та незадовільного (2018 р.) – 51,07%, тобто на даному етапі рівень фінансової безпеки банків України визначено як незадовільний.

Отже, запропонований на загальнодержавному рівні методичний підхід дозволяє об'єктивно оцінити рівень фінансової безпеки банків, хоча, на нашу думку, доцільним було б внесення окремих коректив і уточнень в частині встановлення порогових значень параметрів. Це стосується, зокрема, частки простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам України, та частки активів п'яти найбільших банків у сукупних активах

Індикатори рівня фінансової безпеки банківського сектора України

Показник	Рік				
	2014	2015	2016	2017	2018
Кредити, надані резидентам в іноземній валюті, млн грн	472680	547802	493683	446031	459137
Депозити, залучені депозитними корпораціями від резидентів в іноземній валюті, млн грн	309648	324817	367056	407872	392284
Кредити, надані резидентам строком від 1 до 5 років, млн грн	390343	329593	389798	342147	336898
Кредити, надані резидентам строком понад 5 років, млн грн	217280	214057	258409	268792	244290
Депозити, залучені від резидентів строком від 1 до 5 років, млн грн	186535	120055	148497	151489	125571
Депозити, залучені від резидентів строком понад 5 років, млн грн	27963	19830	8581	34896	28863
Частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам України, %	13,5	22,1	53,7	54,54	52,85
Співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті, %	152,6	168,6	134,5	109,4	117,0
Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	32,5	43,3	52,1	35,8	28,2
Співвідношення довгострокових (понад 1 рік) кредитів та депозитів, разів	2,1	2,8	2,6	2,3	2,7
Рентабельність активів, %	-4,1	-5,46	-9,18	-1,32	1,65
Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань	0,87	0,93	0,89	0,90	0,94
Частка активів п'яти найбільших банків у сукупних активах банківської системи, %	43,4	51,5	63,4	51,2	60,5

Джерело: складено та розраховано на основі [6].

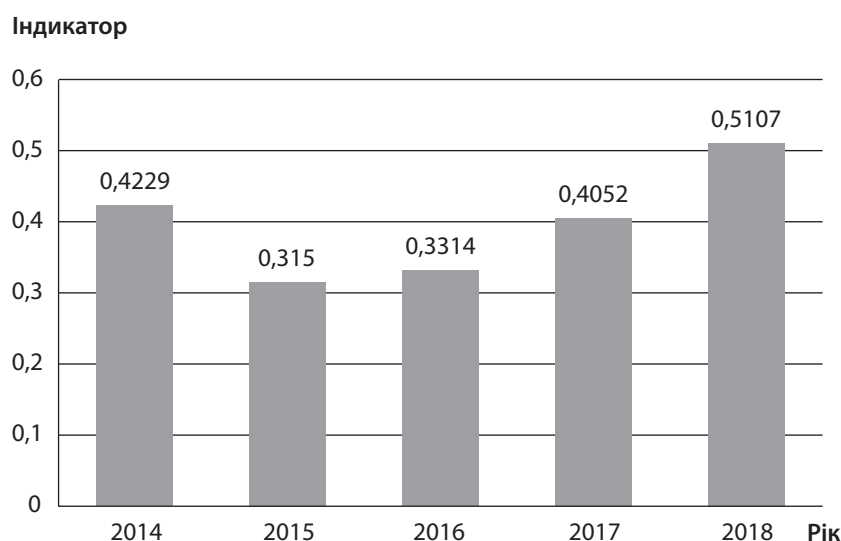

Рис. 1. Динаміка інтегрального індикатора фінансової безпеки банків України за 2014–2018 рр.

Джерело: авторська розробка.

банківської системи, оскільки в сучасних умовах відбулися суттєві зміни в інституційних та організаційно-правових засадах функціонування банків України.

ВИСНОВКИ

Розробка методичних підходів до оцінювання рівня фінансової безпеки банків потребує застосування комплексного підходу до врахування як внутріш-

ніх, так зовнішніх ризиків, загроз і небезпек. Інструментарій оцінювання повинен максимально враховувати реалії функціонування фінансових установ, бути доступним для використання й базуватися на такому наборі показників, які мають чіткий кількісний вимір, є оприлюдненими на веб-сторінках спеціалізованих інституцій для аналізу не лише внутрішніми, але й зовнішніми користувачами. Важлива роль у комплекс-

сному оцінюванні відводиться розрахунку інтегрального індикатора рівня фінансової безпеки банків, який на основі агрегування набору показників та їх зважування на відповідні коефіцієнти дозволяє об'єктивно визначити рівень фінансової безпеки банків.

Подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку інструментарію прийняття управлінських рішень та формування дієвої стратегії запобігання ризикам, загрозам небезпекам.

Оскільки деструктивні явища й загрози здебільшого мають ймовірнісний і випадковий характер, то перспективним напрямом подальших досліджень є моделювання типів стратегій фінансової безпеки банків залежно від тривалості, ступеня, масштабів і глибини впливу деструктивів на діяльність банків. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Гайдук В. І., Вороков А. Л., Гайдук Н. В.** Финансовая безопасность коммерческих банков: критерии и индикаторы. *Научный журнал КубГАУ*. 2015. № 114 (10). С. 1–22. URL: <http://ej.kubagro.ru/2015/10/pdf/06.pdf>.

2. **Єрмошенко М. М.** Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2001. 309 с.

3. **Жовтанецька Я. В.** Антикризове управління у системі забезпечення фінансової безпеки банків. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 15. URL: <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/104.pdf>

4. **Лісняк А. Є.** Еволюція і класифікації показників оцінювання фінансової безпеки банків. *Фінансовий простір*. 2018. № 3. С. 60–68.

5. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: затв. Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277. URL: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm

6. Основні показники діяльності банків України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593

7. Система економічної безпеки держави / під заг. ред. А. І. Сухорукова. Київ: ВД «Стилос», 2009. 685 с.

8. **Сухоруков А. І., Харазашвілі Ю. М.** Щодо методології комплексного оцінювання складників економічної безпеки держави. *Стратегічні пріоритети*. 2013. № 3. С. 5–16.

9. **Alińska A.** Sieć bezpieczeństwa finansowego jako element stabilności funkcjonowania sektora bankowego. *Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego Studia i Prace*.

2011/2012. Nr. 4. S. 87–99. URL: <http://bazekon.icm.edu.pl/bazekon/element/bwmeta1.element.ekon-element-000171229513>

10. **Kil K., Baraniecki B.** Analiza bezpieczeństwa finansowego banków w Polsce i pozostałych krajach Unii Europejskiej z wykorzystaniem indeksu Z-score. *Zarządzanie i Finanse*. 2013. Nr. 2/1. URL: http://zif.wzr.pl/pim/2013_2_1_23.pdf

REFERENCES

Alinska, A. "Sieć bezpieczeństwa finansowego jako element stabilności funkcjonowania sektora bankowego". *Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego Studia i Prace*. 2011/2012. <http://bazekon.icm.edu.pl/bazekon/element/bwmeta1.element.ekon-element-000171229513>

Gayduk, V. I., Vorokov, A. L., and Gayduk, N. V. "Finansovaya bezopasnost kommercheskikh bankov: kriterii i indikatory" [Financial security of commercial banks: criteria and indicators]. *Nauchnyy zhurnal KubHAU*. 2015. <http://ej.kubagro.ru/2015/10/pdf/06.pdf>.

Kil, K., and Baraniecki, B. "Analiza bezpieczeństwa finansowego bankow w Polsce i pozostałych krajach Unii Europejskiej z wykorzystaniem indeksu Z-score". *Zarządzanie i Finanse*. 2013. http://zif.wzr.pl/pim/2013_2_1_23.pdf

Lisniak, A. Ye. "Evolutsiia i klasyfikatsii pokaznykiv otsiniuvannia finansovoi bezpeky bankiv" [Evolution and classification of indicators of financial security assessment of banks]. *Finansovyyi prostir*, no. 3 (2018): 60-68.

[Legal Act of Ukraine] (2013). http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm

"Osnovni pokaznyky diialnosti bankiv Ukrainy" [Main indicators of activity of Ukrainian banks]. https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593

Systema ekonomichnoi bezpeky derzhavy [System of economic security of the state]. Kyiv: VD «Stylos», 2009.

Sukhorukov, A. I., and Kharazashvili, Yu. M. "Shchodo metodologii kompleksnoho otsiniuvannia skladnykiv ekonomichnoi bezpeky derzhavy" [On the methodology of integrated assessment of the components of economic security of the state]. *Stratehichni priorytety*, no. 3 (2013): 5-16.

Yermoshenko, M. M. *Finansova bezpeka derzhavy: natsionalni interesy, realni zahrozy, stratehiia zabezpechennia* [Financial security of the state: national interests, real threats, strategy of providing]. Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi torhovelno-ekonomichnyi universytet, 2001.

Zhovtanetska, Ya. V. "Antykryzove upravlinnia u systemi zabezpechennia finansovoi bezpeky bankiv" [Anti-crisis management in the system of financial security of banks]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2017. <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/104.pdf>